



NASJONAL E-HELSESTRATEGI

Forord

Det er gjort store løft i digitaliseringen av helse- og omsorgstjenesten siden den første nasjonale strategien for e-helse ble lansert i 2017. Teknolog utvikling, pandemi og endrede behov har påvirket måten tjenestene etterspørres og leveres på. Samtidig øker presset på å levere helse- og omsorgstjenester av god kvalitet til en mangfoldig befolkning, med en stadig høyere andel eldre og flere med kroniske og sammensatte helseutfordringer. Behovet for å utvikle mer bærekraftige og effektive måter å yte helsehjelp på er forsterket. I møte med dette er digitalisering en sentral del av løsningen.

Vi lykkes best med digitalisering når alle samler seg om felles retning og koordinerer innsatsen. Helse- og omsorgssektoren består av mange aktører og nivåer, og er avhengig av tett samarbeid på tvers av sektorer, internasjonalt og med næringsliv og forskning for å løse felles utfordringer. Nasjonal e-helsestrategi er en sektorstrategi som skal være samlende og retningsgivende i årene fremover. Strategien skal legge vekt på områder som krever felles prioriteringer, beslutninger og koordinering.

Nasjonal e-helsestrategi skal bidra til en bærekraftig og innovativ helse- og omsorgssektor, som leverer sammenhengende tjenester av god kvalitet. For å få til det må innbygger få mer helhetlige helse- og omsorgstjenester, og i større grad kunne medvirke i egen og næres helse. Helsepersonell må få mer brukervennlige digitale løsninger som støtter deres arbeidshverdag. Tjenesten, helsepersonell og helseforvaltningen må i større grad dra nytte av helsedata til bedre ressursutnyttelse og økt kvalitet og innovasjon i tjenesten, samt bedre forskning, helseovervåkning, beredskap og folkehelse.

Som fagmyndighet skal Helsedirektoratet samle helse- og omsorgssektoren om felles retning, felles prioriteringer og legge til rette for nasjonal samordning av utviklingen. Gjennom bred involvering har direktoratet og aktørene i helse- og omsorgssektoren utarbeidet en nasjonal e-helsestrategi som gjelder fra 2023 og peker mot 2030. Over 60 aktører og interessenter som representerer ulike deler av sektoren har deltatt i arbeidet, deriblant pasient- og brukerforeninger, helsepersonell, forskningsmiljøer og næringsliv.

Vi ønsker å takke alle som har bidratt i arbeidet, og retter en spesiell takk til representantene i utvalgene i Nasjonal rådsmodell for e-helse. Den viktigste jobben ligger foran oss, og det er å sørge for at denne strategien nå faktisk blir realisert!



*Mariann Hornnes
Assisterende helsedirektør,
Helsedirektoratet*



*Rune Simensen
Direktør for teknologi og e-helse i Helse Sør-Øst RHF
og leder av Nasjonalt e-helseråd*

Innhold

Forord	2
Sammendrag	4
Innledning.....	5
Visjon, overordnede mål og målgrupper	9
Strategiske mål	11
Mål 1: Aktiv medvirkning i egen og næres helse.....	14
Mål 2: Enklere arbeidshverdag.....	14
Mål 3: Helsedata til fornying og forbedring	16
Mål 4: Tilgjengelig informasjon og styrket samhandling	17
Mål 5: Samarbeid og virkemidler som styrker gjennomføringskraft	18

Sammendrag

Nasjonal e-helsestrategi er helse- og omsorgssektorens felles strategi for digitalisering, og skal bidra til felles overordnede prioriteringer og økt gjennomføringsevne på e-helseområdet i Norge. Den skal være i tråd med politiske føringer og være retningsgivende for aktørenes egne strategier og planer på digitaliseringsområdet.

Strategien skal peke ut langsiktig retning samtidig som den tilpasses erfaringer og endringer i omgivelsene. Det er definert en visjon som setter overordnet retning for hva vi skal oppnå med digitaliseringsarbeidet i helse- og omsorgssektoren, og tre overordnede mål som tydeliggjør hvilke effekter digitalisering, og denne strategien, skal bidra til.

Det er prioritert fem strategiske mål som representerer satsingsområdene som sektoren skal jobbe sammen om frem mot 2030. Hvert mål er konkretisert gjennom målintikatorer som indikerer om vi er i ferd med å nærme oss ønsket måloppnåelse, og strategiske initiativ som utgjør de strategisk viktigste aktivitetene som beveger oss mot måloppnåelse. Målintikatorene og veikartet med de strategiske initiativene utgjør planen for realisering av strategien, og vil jevnlig bli behandlet i Nasjonal rådsmodell for e-helse for oppfølging og justering.

Mange aktører må samarbeide om å realisere nasjonal e-helsestrategi. Virksomhetene som yter helse- og omsorgstjenester og helseforvaltningen har et felles ansvar for gjennomføringen. Samtidig er samspillet med forsknings- og utdanningsinstitusjoner, næringsliv, pasient- og brukerorganisasjoner, fag- og interesseorganisasjoner og andre statlige og kommunale aktører avgjørende for å få ønsket fremdrift og nytte. Strategien skal gi nytte for innbyggere og helsepersonell, og deres behov settes i sentrum.

Visjon

Strategiens visjon er «Sammen om helhetlige, trygge og nyskapende tjenester som fremmer helse og mestring».

De tre overordnede målene for digitalisering i helse- og omsorgssektoren er:

1. Kvalitet og sammenheng i tjenestene
2. Bærekraftig helse- og omsorgssektor
3. Innovasjonskraft

Det er prioritert fem strategiske mål som sektoren sammen skal jobbe mot:

Mål 1: Aktiv medvirkning i egen og næres helse

Mål 2: Enklere arbeidshverdag

Mål 3: Helsedata til fornying og forbedring

Mål 4: Tilgjengelig informasjon og styrket samhandling

Mål 5: Samarbeid og virkemidler som styrker gjennomføringskraft

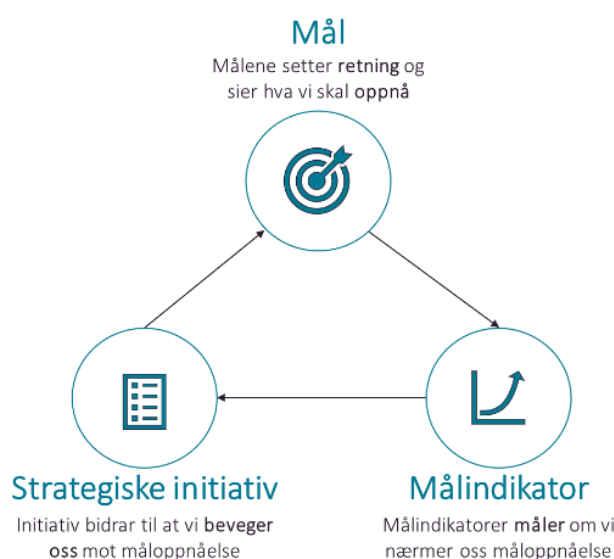
De strategiske målene er viktige hver for seg, men henger sammen og er gjensidig avhengige av hverandre. Det betyr at de må sees i sammenheng og løses i parallell.

Innledning

Norge har en grunnleggende god helse- og omsorgstjeneste og var tidlig ute med å ta i bruk e-helseløsninger. Helse- og omsorgssektoren og innbyggerne har god tilgang på digitale verktøy, og vi får stadig bedre digitale ferdigheter. Samtidig er helse- og omsorgssektoren sammensatt og kompleks, og består av mange ulike aktører og nivåer. I dette komplekse landskapet skal nasjonal e-helsestrategi navigere.

En helhetlig e-helseutvikling krever samhandling på tvers, og nasjonal e-helsestrategi er et virkemiddel for å oppnå dette ved å sette felles retning for digitalisering i helse- og omsorgssektoren. Strategien skal støtte aktørenes overordnede ansvar for å yte gode, bærekraftige og likeverdige helse- og omsorgstjenester, samtidig som den stimulerer og bidrar til digital transformasjon i virksomhetene. I strategien legges det vekt på områder som krever *felles* prioriteringer, beslutninger og koordinering.

Strategien setter overordnet retning mot 2030 gjennom fem prioriterte strategiske mål som representerer satsingsområdene sektoren skal jobbe sammen om å nå. For hver av de fem målene er det definert *målintikatorer* som indikerer om vi er i ferd med å nærme oss ønsket måloppnåelse, og *strategiske initiativ* som utgjør de strategisk viktigste pågående aktivitetene som beveger oss mot måloppnåelse. Målintikatorene og de strategiske initiativene som er samlet i veikart for nasjonal e-helsestrategi, utgjør til sammen strategiens plan for realisering¹. Planen vurderes jevnlig og justeres ved endring i behov og erfaringer. Gjennomføringen vil derfor basere seg på en smidig tilnærming med stegvise leveranser og god involvering.



Figur 1. Strategiens satsingsområder beskrives gjennom mål, målintikatorer og strategisk initiativ

Nasjonal rådsmodell for e-helse² har en sentral rolle i styring og oppfølging av strategien. Fremdrift på målintikatorer og strategiske initiativ vil være grunnlag for strategiske diskusjoner, som kan føre til endrede prioriteringer og potensielle justeringer i strategisk retning og plan for realisering.

¹ Styring og oppfølging av strategien er beskrevet i mer detalj i Plan for realisering av nasjonal e-helsestrategi

² [Nasjonal rådsmodell for e-helse - Helsedirektoratet](#)

Oppsummering av kunnskapsgrunnlaget

Strategien bygger på et kunnskapsgrunnlag³ som består av en nåsituasjonsanalyse og en scenarioanalyse, utarbeidet gjennom bred involvering. Kunnskapsgrunnlaget er oppsummert nedenfor.

En aldrende befolkning, flere med kroniske og sammensatte helseutfordringer, økende mangel på helsepersonell og trangere økonomisk handlingsrom stiller krav til at vi må bruke ressurser og kompetanse enda bedre for å opprettholde en god helse- og omsorgstjeneste. Digitalisering er et av flere virkemidler som gir oss muligheter til å øke kvalitet, effektivitet og yte helse- og omsorgstjenester på nye måter. Samtidig vet vi at er det krevende å skape endring og hente ut effekter ved bruk av teknologi. Vi må legge til rette for digital transformasjon gjennom tilpasning av strukturer og prosesser og enda bedre samarbeid på tvers av aktører og sektorer.

Det er gjort fremskritt for å koordinere digitaliseringsinitiativ på tvers av tjeneste- og omsorgsnivåene og virksomheter, men det er fortsatt nødvendig å videreutvikle samarbeid og samstyring basert på tillit, likeverdighet og forutsigbarhet. Det er behov for gode prosesser slik at aktørene i egne beslutningslinjer følger opp hva man i felleskap har blitt enige om. Det etterspørres også en mer felles og strukturert tilnærming til videreutvikling av virkemidler. Det er behov for at regelverk i større grad utvikles i takt med nye digitaliseringsbehov og at finansieringsmodeller i større grad er forutsigbare samt gir fleksibilitet og insentiv for effektivisering.

Det er etablert et solid grunnlag for digital samhandling i helse- og omsorgssektoren, og det finnes flere nasjonale e-helseløsninger. Under pandemien ble det gjort mange forbedringer, både med hensyn på infrastruktur, deling av data og kjennskap til og bruk av digitale tjenester. Selv om det stadig tas skritt i riktig retning, gjenstår mye arbeid for å sikre effektiv informasjonsflyt mellom og på tvers av tjeneste- og omsorgsnivåene og virksomheter. Det er også et potensial for økt brukervennlighet i digitale løsninger for både innbygger og helsepersonell.

Digital kompetanse er en viktig forutsetning for å oppnå effektene av digitalisering. Både innbyggere og helsepersonell i Norge har et godt utgangspunkt for å finne, forstå og ta i bruk digital informasjon, men økende digitalisering vil stille enda høyere krav. Det er stor variasjon i digital kompetanse som kan gjøre det utfordrende både for innbyggere og helsepersonell å ta i bruk nye løsninger og verktøy. Økende digitalisering kan medføre at flere opplever digitalt utenforskap, som forsterkes av en mangfoldig befolkning, noe som kan føre til uønsket variasjon i helsehjelp.

Helse- og omsorgstjenester løses i økende grad gjennom et bredere økosystem. Aktørene har økt oppmerksomhet på å skape sammenhengende tjenester for innbygger, også på tvers av sektorer. Et tettere samarbeid med forskning og næringsliv kan styrke nyskaping og gjennomføringskraft på e-helseområdet. Internasjonalt samarbeid har også høy politisk oppmerksomhet, spesielt felleseuropeisk samarbeid om e-helse og datadeling.

Det genereres og samles inn mye helsedata, men de utnyttes i begrenset grad. Det er potensial for bedre bruk av helsedata, blant annet til forbedringer i klinisk hverdag og økt innsats på forebygging, folkehelse og beredskap. Digitalisering og deling av helsedata øker behovet for håndtering av digitale sikkerhetsutfordringer, og globale hendelser og økende digitalt trusselbilde har forsterket dette behovet. Arbeidet med digital sikkerhet er høyt prioritert i helse- og omsorgssektoren og i offentlig sektor generelt.

En bærekraftig helse- og omsorgstjeneste

Helsepersonellkommisjonens utredning NOU 2023: 4 *Tid for handling* viser at mangel på personell er den største utfordringen helse- og omsorgstjenesten står overfor. Antallet eldre og personer med sammensatt sykdomsbilde vil øke sterkt og gi større etterspørsel etter helse- og omsorgstjenester.

³ Direktoratet for e-helse (2022): [Kunnskapsgrunnlaget for nasjonal e-helsestrategi fra 2023](#)

Parallelt bremses veksten i tilgjengelig arbeidskraft. Hvis vi ikke lykkes med å omstille oss og gjøre mer med færre personellressurser per pasient, vil vi ikke klare å opprettholde dagens kvalitet på tjenestene i fremtiden. Teknologi og digitalisering er nevnt som et av tiltaksområder for å løse personellutfordringene i tjenesten. Dette bør i enda større grad begrunnes i og rettes mot en effektivisering av tjenestene.

Den demografiske utviklingen treffer forskjellig i ulike deler av landet. Det er i kommunene de største utfordringene kommer. Mange kommuner står allerede i en bemanningskrise. Også spesialisthelsetjenesten opplever at det er mer krevende å rekruttere og beholde helsepersonell, økende arbeidspress og for lange ventetider for flere typer behandlinger.

Sammenheng med andre strategier og planer

Nasjonal e-helsestrategi er en sektorstrategi og skal legge til rette for økt koordinering og samarbeid innen digitalisering i helse- og omsorgssektoren. Den endrer ikke styringsstrukturer, men skal gjennom aktiv forvaltning i Nasjonal rådsmodell for e-helse være førende på områder som krever *felles* prioriteringer, beslutninger og koordinering. Strategien skal være retningsgivende for aktørenes egne strategier og planer på digitaliseringsområdet, eksempelvis kommunal sektors ambisjoner på e-helseområdet og de regionale helseforetakenes utviklingsplaner, samtidig som det vil være et gjensidig samspill mellom disse.

Strategien og tilhørende plan for realisering skal være i tråd med politiske føringer, og ta innover seg andre aktuelle strategier og planer.

Oppdatering av strategien i 2024

På forespørsel fra Nasjonalt e-helseråd gjennomførte Helsedirektoratet i 2024 en helhetlig vurdering av om nye politiske føringer gir grunnlag for å oppdatere strategien. Meld. St. 9 *Nasjonal helse- og samhandlingsplan 2024-2027*, Meld. St. 15 (2022–2023) *Folkehelsemeldinga — Nasjonal strategi for utjamning av sosiale helseforskjellar*, Meld. St. 5 (2023–2024) *En motstandsdyktig helseberedskap – fra pandemi til krig i Europa*, Meld. St. 24 (2022–2023) *Fellesskap og meistring - Bu trygt heime og Fremtidens digitale Norge - Nasjonal digitaliseringsstrategi 2024–2030* ble gjennomgått. Nasjonalt e-helseråd mente at innholdet og målene i strategien står seg og at den er innrettet godt for å kunne følges opp. Målene og strukturen er derfor bevart, og det er hovedsakelig hva vi skal oppnå frem mot 2030 som er noe justert basert på nye politiske føringer.

Omtale av e-helsestrategien i Nasjonal helse- og samhandlingsplan 2024-2027

Nasjonal e-helsestrategi er en sentral premiss for den nasjonale gjennomføringen av arbeidet med digitalisering i helse- og omsorgstjenesten. Helse- og omsorgssektoren har samlet seg om fem strategiske mål som skal bidra til å følge opp de helsepolitiske målene. Disse målene vil sektoren jobbe sammen om fram mot 2030. Nasjonal rådsmodell benyttes for å følge opp strategien.

Forutsetninger som må være på plass for å lykkes

Nasjonal digitaliseringsstrategi 2024-2030 beskriver flere forutsetninger for å lykkes med digitaliseringen i samfunnet, deriblant å styrke sikkerheten, beredskapen og kriminalitetsbekjempelsen, sikre et godt ivaretatt personvern for alle og en fremtidsrettet digital kompetanse. Disse forutsetningene er også forutsetninger for at vi skal nå målene i nasjonal e-helsestrategi, og vi bør følge med på arbeidet på nasjonalt nivå fremover.

Brudd på digital sikkerhet kan skape alvorlige forstyrrelser i helse- og omsorgssektorens evne til å levere trygge tjenester. Styrket nasjonal digital sikkerhet og beredskap skal bidra til at kritiske samfunnsfunksjoner og grunnleggende nasjonale funksjoner blir ivaretatt.

Skal vi lykkes med digitaliseringen, må innbyggerne være villige til å ta i bruk digitale tjenester, og være sikre på at vi håndterer opplysninger om dem på en god måte. Godt personvern er derfor en forutsetning for å lykkes med digitalisering.

Digital kompetanse⁴ i helse- og omsorgssektoren er en kritisk faktor for digital transformasjon. Både innbyggere og helsepersonell må kunne håndtere nye digitale hjelpemidler og løsninger. Den raske teknologiske utviklingen, digitaliseringen og endringsprosessene vil kreve kontinuerlig kompetanseheving og videreutdanning.

En attraktiv og fremtidsrettet allmennlegetjeneste

Et av regjeringens hovedgrep i Nasjonal helse- og samhandlingsplan, er å skape en attraktiv og fremtidsrettet allmennlegetjeneste som rekrutterer og beholder leger over tid. Allmennlegetjenesten er grunnmuren for en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste i hele landet. Allmennlegen er innbyggernes første kontaktpunkt ved behov for diagnostikk, behandling og oppfølging, og de fleste henvendelser håndteres her. Alle skal ha en fastlege å gå til nå og i fremtiden.

Regjeringen har påbegynt arbeidet med en stortingsmelding om allmennlegetjenesten for fremtiden. Eventuelle mye politiske føringer som følge av dette arbeidet, kan medføre behov for på sikt å justere strategien. Mål 2 i strategien beskriver målsettingen om en attraktiv arbeidssituasjon for helsepersonell.

⁴ Digital kompetanse er et samlebegrep for egenskaper, holdninger og verdier, digitale ferdigheter og digital kunnskap og forståelse

Visjon, overordnede mål og målgrupper

Visjon

Strategiens visjon setter overordnet retning for hva vi skal oppnå med digitaliseringsarbeidet i helse- og omsorgssektoren.

Sammen om helhetlige, trygge og nyskapende tjenester som fremmer helse og mestring

Hvert ord og uttrykk i visjonen har en retningsgivende betydning:

Sammen om reflekterer at digitalisering ikke løses av den enkelte aktør alene, men må løses gjennom samarbeid og koordinering. Dette gjelder innad i helse- og omsorgssektoren, med andre sektorer, internasjonalt og med aktører innen forskning og næringsliv. Involvering av helsepersonell og innbyggere er en forutsetning for å lykkes.

Helhetlige viser til at tjenester og løsninger må oppleves sammenhengende og brukervennlige for innbygger og helsepersonell. Løsningene må legge til rette for effektiv digital samhandling mellom aktørene og med andre sektorer.

Trygge helse- og omsorgstjenester omfatter pasientsikkerhet, helseberedskap, digital sikkerhet og at innbyggere og helsepersonell har tillit til de digitale tjenestene. Det omfatter også systematisk bruk av forskningsbasert kunnskap i utvikling av digitale løsninger.

Nyskapende handler om å utnytte kunnskap og mulighetene digitalisering gir til å innovere og fornye måten vi utfører helse- og omsorgstjenester på.

Fremme helse og mestring innebærer å styrke innbyggeren til å fremme egen og næres helse og mestring i hverdagen, på tross av sykdom, funksjonstap og sosioøkonomisk bakgrunn. Det handler også om forebygging på individ- og befolkningsnivå.

Overordnede mål for digitalisering av helse- og omsorgssektoren

Digital transformasjon er sentralt for å møte endringene og utfordringene helse- og omsorgssektoren står overfor. Skal vi få til en mer bærekraftig helse- og omsorgstjeneste og sammenhengende tjenester på tvers av tjeneste- og omsorgsnivåer og geografiske grenser, må vi få til digital transformasjon på tvers av aktører som samlet leverer sammenhengende tjenester til innbyggerne. Det er et mål at digitalisering skal være en integrert del av helse- og omsorgstjenesten, og en naturlig del av hvordan vi løser oppgavene i sektoren.

For å tydeliggjøre hvilke effekter digitalisering skal bidra til er det definert tre overordnede mål i strategien.

1. Kvalitet og sammenheng i tjenestene

Norge har en god helse- og omsorgstjeneste, men det er fortsatt uønsket variasjon i kvalitet, og tjenestene oppleves ikke som helhetlige blant innbyggere og helsepersonell. Digitalisering og økt utnyttelse av teknologi er sentrale virkemidler for å bidra til styrking av pasientsikkerhet, informasjonsdeling og mer sammenhengende og robuste tjenester. Digitalisering skal også understøtte likeverdige tjenester til en mangfoldig befolkning. Spesielt vil digitalisering kunne bidra til mer geografisk likeverdige tjenester da digitale helse- og omsorgstjenester kan leveres uavhengig av bosted.

2. Bærekraftig helse- og omsorgssektor

Demografisk utvikling og mangel på helsepersonell stiller nye krav til sektoren. Skal vi fortsette å levere helse- og omsorgstjenester av høy kvalitet, må digitalisering bidra til produktivitetsøkning, mer forebygging og smartere oppgaveløsning slik at ressurser og helsepersonells tid og kompetanse brukes på best mulig måte. Kunstig intelligens vil kunne utgjøre et betydelig bidrag til en bærekraftig utvikling av helse- og omsorgstjenesten.

3. Innovasjonskraft

For å oppnå en bærekraftig helse- og omsorgssektor med god kvalitet er det nødvendig med tilstrekkelig innovasjonskraft. Digitalisering er en pådriver for å bygge kultur og kompetanse for innovasjon og et virkemiddel for å skape handlingsrom for å tenke nytt, yte tjenester på nye måter, samarbeide på nye måter og utnytte teknologiske muligheter.

Målgrupper for strategien

Mange aktører må samarbeide om å realisere nasjonal e-helsestrategi. *Virksomhetene med ansvar for å yte helse- og omsorgstjenester og helseforvaltningen* har i felleskap ansvar for å gjennomføre strategien. Samtidig er samspillet med *forsknings- og utdanningsinstitusjoner, næringsliv, pasient- og brukerorganisasjoner, fag- og interesseorganisasjoner og andre statlige og kommunale aktører* avgjørende for å få ønsket fremdrift og nytte.

Strategien skal gi nytte for innbyggere og helsepersonell, og deres behov settes i sentrum av strategien og effektene som ønskes oppnådd. Strategien skal ta innover seg *innbygger, pårørende og helsepersonells* behov for å enkelt kunne kommunisere og dele informasjon for å samarbeide om helse og mestring. Videre skal strategien imøtekomme *innbyggere og pårørendes* behov for trygge, gode, tilpassede og tilgjengelige helse- og omsorgstjenester og mulighet for å ta aktivt del i egen og næres helse. Strategien skal også møte *helsepersonells* behov for brukervennlig digital støtte og oppdatert informasjon for å kunne jobbe effektivt og ta gode beslutninger sammen med pasienten eller brukeren.

Strategiske mål

Det er prioritert fem strategiske mål. Disse representerer satsingsområdene aktørene sammen skal jobbe med for å nå målbildet beskrevet gjennom visjonen, de tre overordnede målene for digitalisering og målgruppens behov.



Mål 1: Aktiv medvirkning i egen og næres helse

Digitale helse- og omsorgstjenester skal tilrettelegge for at innbyggere og pårørende enkelt kan involvere seg i forebygging, behandling og oppfølging av egen og næres helse og mestring. Når, hvor og hvordan helse- og omsorgstjenester utføres skal i større grad tilpasses innbyggers behov. Dette vil bidra til bedre utnyttelse av kompetanse og kapasitet.



Mål 2: Enklere arbeidshverdag

Helsepersonell skal ha tilgang til brukervennlige digitale arbeidsverktøy som spiller godt sammen, gir god beslutningsstøtte og støtter deres arbeidsprosesser. Dette vil bidra til styrket pasientsikkerhet, reduksjon i uønsket variasjon og en mer attraktiv arbeidssituasjon for helsepersonell.



Mål 3: Helsedata til fornying og forbedring

Helse- og omsorgstjenestene, helsepersonell og helseforvaltningen skal i økende grad ta beslutninger basert på data. Mer datadrevne beslutninger vil bidra til bedre ressursutnyttelse, økt kvalitet og innovasjon i tjenesten, samt bedre forskning, helseovervåkning, beredskap og folkehelse.



Mål 4: Tilgjengelig informasjon og styrket samhandling

Digital samhandling, styrket informasjonsforvaltning og økt standardisering skal sørge for at oppdaterte helseopplysninger er sikre, av god kvalitet og lett tilgjengelig ved behov. Dette vil legge til rette for en mer aktiv innbygger, bedre og mer effektiv helsehjelp samt bedre datanalyser til kvalitetsforbedring, helseovervåkning og styring.



Mål 5: Samarbeid og virkemidler som styrker gjennomføringskraft

Gjennomføringskraften på e-helseområdet skal styrkes gjennom økt samarbeid og bedre bruk av virkemidler som regelverk og finansieringsmodeller. Dette vil gi en samordnet og helhetlig e-helseutvikling som gir gode og bærekraftige helse- og omsorgstjenester.

Sammen om helhetlige, trygge og nyskapende tjenester som fremmer helse og mestring



Figur 2. De fem strategiske målene skal bidra til strategiens visjon, overordnede mål og målgruppenes behov

De fem strategiske målene er viktige hver for seg, men de henger sammen og er gjensidig avhengige av hverandre. Det betyr at vi ikke kan løse ett og ett mål, men at målene må løses parallelt. Mål 1 til 3 skal gi direkte nytte til målgruppene i strategien, mens mål 4 og 5 er tilretteleggende mål som adresserer tema som er forutsetninger for å lykkes med mål 1, 2 og 3.

Målene vil evalueres og eventuelt justeres frem mot 2030 for å tilpasses endringer i helse- og omsorgstjenesten, i samfunnet, teknologisk utvikling og andre faktorer som påvirker sektorens prioriteringer.

FNs bærekraftsmål

Det er en uttalt politisk føring at helse- og omsorgssektoren skal bidra til en bærekraftig utvikling og støtte opp under FNs bærekraftsmål⁵. Digitalisering er ikke bærekraftig i seg selv, men kan legge til rette for bærekraftige tjenester og løsninger som tar oss i riktig retning. Dette støtter opp under Norges evne til å levere på bærekraftsagendaen og FNs bærekraftsmål mot 2030. For nasjonal e-helsestrategi er følgende av FNs bærekraftsmål særlig relevante, og disse rapporteres på i nasjonal e-helseportefølje:



Helse- og omsorgssektoren står sentralt i å sikre god helse og fremme livskvalitet for alle. Digitalisering skal støtte dette ved å tilrettelegge for bedre kvalitet og pasientsikkerhet, en bærekraftig utvikling og innovasjonskraft, som er de tre overordnede målene i denne strategien. Alle de fem strategiske målene bidrar til dette, men mål 1 til 3 bidrar mest direkte mot innbyggere. Mål 1 bidrar gjennom økt fleksibilitet og bedre muligheter for innbygger til å være medvirkende og proaktiv i egen og næres helse, mål 2 ved å legge til rette for likeverdig og kvalitetssikret helsehjelp, og mål 3 gjennom å skape målrettede tiltak for kvalitetsforbedring, innovasjon, forebygging og beredskap.



Infrastruktur, herunder infrastruktur for informasjonsteknologi, er en forutsetning for et velfungerende samfunn. E-helse spiller en viktig rolle her, der digital infrastruktur skal sørge for kommunikasjon og datadeling i helse- og omsorgssektoren og til andre sektorer. Mål 4 står sentralt for at denne infrastrukturen er pålitelig og robust. E-helseområdet skal også være en bidragsyter for inkluderende og bærekraftig innovasjon i sektoren. Dette treffer spesielt mål 3 Helsedata til fornying og forbedring. Mål 1 og 2 skal også bidra til at det leveres helse- og omsorgstjenester på nye måter og mål 5 skal bidra til økt samarbeid med e-helsenæringen og forskningsmiljøer for innovasjon og forskning på e-helse.



For å redusere ulikhet må ressursene fordeles rettferdig i og mellom land. Helse- og omsorgssektoren skal levere likeverdige tjenester. For e-helse betyr det at alle skal ha lik tilgang på digitale tjenester, uavhengig av alder, bosted, etnisk bakgrunn, kjønn og økonomi. Det betyr også at tjenestene må ta hensyn til variasjon i digital kompetanse og til ikke-digitale brukere. Mål 1 og 2 er sentrale i å bidra til likeverdige tjenester ved at de digitale tjenestene som utvikles er enkle å bruke, og god digital kompetanse og helsekompetanse setter innbyggerne i stand til å ta gode helsevalg.



Det er behov for mer bærekraftige forbruks- og produksjonsmønstre. Aktørene i helse- og omsorgssektoren har alle sitt ansvar for å redusere forbruk i sin virksomhet. Digitalisering og bruk av data til effektivisering kan legge til rette for dette, blant annet gjennom mer bruk av data for innsikt, som inngår i mål 3.



Hele samfunnet må bidra til å stoppe klimaendringene. Helse- og omsorgssektoren utgjør omtrent 5 prosent av Norges totale klimagassutslipp. Digitalisering kan bidra ved økt bruk av digitale tjenester, som beskrevet i mål 1 og 2. Digital kommunikasjon kan redusere behovet for transport i forbindelse med helse- og omsorgstjenester. Gjennom mål 3 kan data benyttes til målrettet optimalisering. Økt digitalisering skaper digital forurensning, og e-helse bør derfor også spille en rolle i å unngå overforbruk av strøm gjennom å stimulere til bærekraftig digital adferd.



For å lykkes med bærekraftsmålene trengs det nye og sterke partnerskap. Gjennomgående fordrer strategiens måloppnåelse at helse- og omsorgssektoren jobber sammen om digitalisering. Det er behov for å knytte seg tettere mot andre sektorer og andre deler av samfunnet, samt med internasjonale miljøer. Spesielt mål 5 viser til behovet for å forbedre og bredde samarbeid, og styrke virkemidlene for å få gjennomføringskraft på strategien og skape effektene som ønskes. Oppfølgingsprosessen som skisseres for denne strategien vil også bidra til et aktivt og tett samarbeid om effektene som ønskes oppnådd.

⁵ FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.



Mål 1: Aktiv medvirkning i egen og næres helse

Digitale helse- og omsorgstjenester skal tilrettelegge for at innbyggere og pårørende enkelt kan involvere seg i forebygging, behandling og oppfølging av egen og næres helse og mestring. Når, hvor og hvordan helse- og omsorgstjenester utføres skal i større grad tilpasses innbyggers behov. Dette vil bidra til bedre utnyttelse av kompetanse og kapasitet.

Det er i dag stor variasjon i utbredelse og bruk av digitale tjenester, på tvers av geografi, sosiodemografi, opprinnelse og mellom ulike behandlingsforløp. Innbyggere og pårørende forventer tilgang til en samlet, enkel og sømløs helse- og omsorgstjeneste digitalt. Innbyggerne har behov for informasjon, verktøy og selvbetjeningsløsninger som gjør det enkelt å ta større ansvar for egen og næres helse, delta mer og tilpasse helsehjelpen til egen livssituasjon.

Frem mot 2030 skal vi oppnå:

- Innbygger har tilgang til sine helseopplysninger fra hele helse- og omsorgstjenesten og får dem presentert på en enkelt forståelig måte
- Innbygger får tilpasset informasjon som er relevant ut fra sin helsesituasjon
- Innbygger får tilgang til relevante digitale selvhjelps-, lærings- og mestringsressurser
- Innbyggers behov ligger til grunn for oppfølging og mer kan følges opp hjemme
- Innbyggers rettigheter er bygget inn i de digitale tjenestene
- Innbygger kan registrere pårørende og gi dem rettigheter og fullmakter knyttet til helsehjelpen
- Innbygger kan bestille, flytte og avlyse avtaler
- Innbygger kan i økende grad behandles hjemme
- Innbygger veiledes og motiveres til å gjennomføre tiltak selv
- Innbygger kan dele relevante helseopplysninger med behandler og annet helsepersonell
- Innbygger og pårørende har oversikt over helsekontakter, kan ha digital dialog og samhandling med hele helse- og omsorgstjenesten

Ved måloppnåelse har innbygger og pårørende god helsekompetanse og gode støtteverktøy som gjør at de tar gode helsevalg, forebygger sykdom, har gode opptreningsmuligheter etter sykdom og skade og lærer å leve med varig sykdom, plager og utfordringer. Dette gir en friskere befolkning som bidrar til å utsette eller redusere behovet for helse- og omsorgstjenester og frigjøre tid for personellet til de viktigste oppgavene. Innbygger opplever økt mulighet for å gjøre mer selv, og å påvirke helsehjelpen slik at livet med helseutfordringer blir enklere å håndtere.

Helse- og omsorgstjenestene må i økende grad vektlegge forebygging og tidlig innsats. Digitale løsninger skal legge til rette for et bedre samspill om forebygging, læring og mestring mellom tjenestene og innbygger.

For å ta ut effektene av måloppnåelse er det avgjørende at helse- og omsorgstjenesten endrer arbeidsprosesser, og vurderer hensiktsmessig organisering av helsehjelpen i takt med mulighetsrommet som digitalisering, automatisering og oppgaveglidning til innbygger gir. Dette inngår som arbeid hos aktørene og viser viktigheten av å samarbeide tett for å dra nytte av digitalisering.

En forutsetning for måloppnåelse er en tjenesteutvikling som tilrettelegger for digital kompetanse og helsekompetanse hos innbygger og pårørende.



Mål 2: Enklere arbeidshverdag

Helsepersonell skal ha tilgang til brukervennlige digitale arbeidsverktøy som spiller godt sammen, gir god beslutningsstøtte og støtter deres arbeidsprosesser. Dette vil bidra til styrket pasientsikkerhet, reduksjon i uønsket variasjon og en mer attraktiv arbeidssituasjon for helsepersonell.

Det er mange gode digitale løsninger i bruk i dag, og det arbeides kontinuerlig med forbedringer. Samtidig opplever personell i helse- og omsorgstjenesten at mange av dagens løsninger fortsatt har utilstrekkelig funksjonalitet og brukeropplevelse, og at det ikke settes av nok tid til opplæring. De bruker mye tid på å innhente og registrere informasjon, samt annet manuelt arbeid, og dette tar tid fra direkte pasientrettet arbeid. Samtidig gir teknologi muligheter for at helsepersonell bedre kan nyttiggjøre kunnskap, videreutvikle arbeidsprosesser og utforske nye måter å yte helsehjelp.

Frem mot 2030 skal vi oppnå:

- Personell i helse- og omsorgstjenesten har tilgang til helhetlige digitale arbeidsverktøy som bidrar til en enklere arbeidshverdag
- Helsepersonell har enkel tilgang til relevant og nødvendig informasjon om pasienten, uavhengig av hvor i landet og på hvilket behandlingsnivå vedkommende har fått helsehjelp
- Helsepersonell har tilgang til digitale arbeidsverktøy som gir støtte for godt koordinerte helse- og omsorgstjenester innenfor og mellom kommuner, virksomheter og nivåer, og gode pasientforløp med trygge overganger
- Helsepersonell kan digitalt innhente informasjon fra og ha dialog med pasient
- Redusert dobbeltregistrering, mer gjenbruk av data, og mer automatisert innrapportering til helseregistre, andre registre, offentlige myndigheter og til andre formål
- Helsefaglige vurderinger støttes i større grad av digitale kunnskaps- og beslutningsstøtteverktøy som bidrar til å redusere uønsket klinisk variasjon og unngå overbehandling
- Kliniske og administrative prosesser er mer effektive og utnytter teknologiske muligheter bedre, inkludert kunstig intelligens og persontilpasset medisin
- Helsepersonell har god digital kompetanse både fra utdanning og gjennom opplæring i bruk av nye digitale arbeidsverktøy

Ved måloppnåelse har helsepersonell støtte for å ta bedre og mer konsistente beslutninger om forebygging, diagnostikk, behandling og oppfølging. Valgene de tar vil i større grad være basert på kunnskap og erfaring som er tilgjengelig i arbeidsverktøyene de bruker. Det vil være lettere å ta beslutninger om videre helsehjelp, og sørge for koordinering mellom ulike aktører som skal delta i helsehjelpen. Helsepersonell vil oppleve en forenklet arbeidshverdag der de bruker mindre tid på informasjonsinnhenting og manuelle oppgaver, og få mer tid til pasienten slik at ressursene brukes bedre og arbeidssituasjonen oppleves mer attraktiv. Det vil også bidra til at innbygger vil motta likeverdig og kvalitetssikret helsehjelp som de selv deltar aktivt i, uavhengig av hvor de får helsehjelpen.

En viktig forutsetning for måloppnåelse er at digital kompetanse prioriteres i helsepersonells utdanningsløp, og at det inkluderes i praksisnær opplæring, samt i videreutdanning av ledere i helse- og omsorgssektoren. Måloppnåelse er også avhengig av god og sikker informasjonsflyt, som beskrives i mål 4.

Måloppnåelse vil medføre bedre innsamling av data og strukturert informasjon i e-helseløsningene. Dette vil bidra til at det i større grad er mulig å utnytte helsedata, som omfattes av mål 3.



Mål 3: Helsedata til fornying og forbedring

Helse- og omsorgstjenestene, helsepersonell og helseforvaltningen skal i økende grad ta beslutninger basert på data. Mer datadrevne beslutninger vil bidra til bedre ressursutnyttelse, økt kvalitet og innovasjon i tjenesten, samt bedre forskning, helseovervåking, beredskap og folkehelse.

I dag genereres og samles det inn mye helsedata, men de utnyttes i begrenset grad. Det er behov for å styrke evnen til å skape og utnytte innsikt fra data for å bidra til tjenesteinnovasjon, forskning, helseovervåking, beredskap og folkehelse.

Frem mot 2030 skal vi oppnå:

- Helse- og omsorgstjenestene, ledere, helsepersonell og helseforvaltningen har bedre tilgang til dataanalyseløsninger, inkludert løsninger basert på kunstig intelligens, for å ta gode beslutninger
- Administrative og kliniske oppgaver kan løses på nye og personellbesparende måter ved bruk av verktøy for beslutningsstøtte og kunstig intelligens
- Innbyggerne kan bedre følge opp sin egen helse ved hjelp av brukervennlige digitale løsninger basert på helsedata og bruk av kunstig intelligens
- Utbredt bruk av data og helseregistre til kvalitetsforbedring, forskning, helseovervåking, beredskap, krisehåndtering og styring
- Videreutvikling av persontilpasset medisin, støttet av avansert dataanalyse
- Systematisk samarbeid mellom sektoren, næringsliv og forskning for å utnytte helsedata til tjenesteutvikling, innovasjon og næringsutvikling

Ved måloppnåelse tas det mer informerte valg for å utnytte ressurser effektivt og redusere uønsket variasjon i kvalitet. Det legges til rette for å utvikle målrettede tiltak for kvalitetsforbedring, samt forbedre beredskap og forebyggende og helsefremmende arbeid i en mangfoldig befolkning.

Helsepersonell vil gjennom bedre innsikt ta mer informerte beslutninger om sin arbeidshverdag og forbedringer av klinisk praksis. Økt innovasjon, forskning og kvalitetsforbedring i tjenesten vil også gjøre at innbygger får bedre støtte til forebygging og tilgang til nye og mer virkningsfulle helse- og omsorgstjenester.

Måloppnåelse forutsetter god informasjonsforvaltning og datakvalitet, samt økt tilgang til helsedata blant annet gjennom utvikling av helseregistrene og virksomhetenes data- og analyseplattformer. I tillegg er det behov for tilgang til strukturerte helsedata fra et bredere sett av kilder fra hele helse- og omsorgstjenesten, medisinsk utstyr, innbyggere, andre sektorer og internasjonale aktører. Det er også en forutsetning at informasjonen blir mer standardisert og flyter mellom aktører. Dette er en del av målbeskrivelsen i mål 4. Regelverket bør tilrettelegge for nødvendig tilgang til helsedata, samtidig som krav til personvern og informasjonssikkerhet ivaretas, som beskrevet i mål 5.



Mål 4: Tilgjengelig informasjon og styrket samhandling

Digital samhandling, styrket informasjonsforvaltning og økt standardisering skal sørge for at oppdaterte helseopplysninger er sikre, av god kvalitet og lett tilgjengelig ved behov. Dette vil legge til rette for en mer aktiv innbygger, bedre og mer effektiv helsehjelp samt bedre datanalyser til kvalitetsforbedring, helseovervåkning og styring.

Det er etablert et solid grunnlag for digital samhandling i helse- og omsorgssektoren, men det er fortsatt utfordringer knyttet til kvalitet, strukturering, tilgjengelighet og helhetlig informasjonsforvaltning. Sammen med bestemmelser i regelverk, påvirker dette deling og utnyttelse av helsedata. Brudd på digital sikkerhet kan skape alvorlige forstyrrelser i helse- og omsorgssektorens evne til å levere trygge tjenester. Helseberedskap blir derfor viktigere fremover. Det er flere sentrale pågående programmer og prosjekter, både nasjonalt og internasjonalt, som adresserer deler av disse problemstillingene.

Frem mot 2030 skal vi oppnå:

- Tilrettelegging for trygg og effektiv deling og tilgang til relevant, oppdatert og korrekt informasjon på tvers av aktører og sektorer
- Tilrettelegging for effektiv samhandling om relevante data fra innbygger
- Økt standardisering, hvor samhandling i hovedsak er basert på relevante internasjonale standarder, kodeverk og terminologi, med nødvendige nasjonale tilpasninger
- Styrket lokal, regional og nasjonal informasjonsforvaltning som har lagt grunnlaget for god kvalitet, utnytting og sikring av informasjonen
- Ivaretagelse av personvern og informasjonssikkerhet gjennom en balansert tilnærming til konfidensialitet, tilgjengelighet, integritet og robusthet
- Kontinuerlig forbedringsarbeid knyttet til digital sikkerhet for å møte et stadig mer sammensatt og krevende trussel- og risikobilde
- Styrket digital helseberedskap gjennom deling og tilgang til relevant og oppdatert informasjon
- Gjensidig tillit mellom aktørene som grunnlag for utveksling av informasjon
- Tettere og mer effektiv tverrsektoriell digital samhandling
- Norge er aktiv i utvikling av EUs infrastruktur for utveksling av helsedata, inkludert det europeiske helsedataområdet EHDS (European Health Data Space)
- Økt tilgjengelighet til data fra et bredt sett av kilder fra hele helse- og omsorgstjenesten, medisinsk utstyr, innbyggere, andre sektorer og internasjonale aktører
- Bedre tilrettelegging av data for bruk i kunstig intelligens og til kvalitetsforbedring, forskning, helseovervåking, beredskap og krisehåndtering og styring

Ved måloppnåelse er digital samhandling styrket, og det er i økt grad tilrettelagt for effektiv og trygg deling av informasjon. Dette gjør at innbygger og helsepersonell opplever å kunne ta gode, informerte og effektive beslutninger, da de har tilgang på relevant, oppdatert og korrekt informasjon innhentet på tvers av aktørene, tjeneste- og omsorgsnivåene og fra andre sektorer.

Bedret personvern og informasjonssikkerhet basert på oppfølging av nasjonale og internasjonale krav og retningslinjer, sørger for at innbyggere og helsepersonell har tillit til trygg behandling av helseopplysninger i de digitale løsningene. Den digitale helseberedskapen er en viktig og integrert del av nasjonal samfunnssikkerhet og -beredskap, og Norge er integrert i EUs digitale helseberedskap.

Målet er en forutsetning for at helsedata kan utnyttes, både direkte på individnivå som beskrevet i mål 1 og mål 2, og til kvalitetsforbedring, innovasjon i tjenesten, helseovervåkning og styring, som beskrevet i mål 3.



Mål 5: Samarbeid og virkemidler som styrker gjennomføringskraft

Gjennomføringskraften på e-helseområdet skal styrkes gjennom økt samarbeid og bedre bruk av virkemidler som regelverk og finansieringsmodeller. Dette vil gi en samordnet og helhetlig e-helseutvikling som gir gode og bærekraftige helse- og omsorgstjenester.

Samarbeid på e-helseområdet har utviklet seg de siste årene, med etablering av flere viktige samarbeidsarenaer⁶. Det er utviklet samstyringsprinsipper som innebærer at samarbeidet mellom stat og kommune må bygge på likeverdighet slik at kommunal sektor har reell innflytelse.

Det har de siste årene vært økt internasjonalt samarbeid og innsats på e-helseområdet, spesielt med EU og Norden.

Det må arbeides aktivt med at regelverket utvikles i takt med nye behov og at finansieringsmodeller skaper forutsigbarhet for aktørene samt gir fleksibilitet og insentiv for effektivisering.

Frem mot 2030 skal vi oppnå:

- Strategisk og strukturert samarbeid mellom aktørene i helse- og omsorgssektoren
- Koordinert og forpliktende prioriteringer, innsats og oppfølging på felles mål
- Tydelig rolle- og ansvarsfordeling ved utvikling og innføring av initiativer, og realisering av nytte
- Strukturert involvering av innbyggere, pårørende og helsepersonell
- Tverrsektorielt samarbeid som bygger på Nasjonal digitaliseringsstrategi 2024–2030
- Samarbeid med forskningsmiljøer om systematisk forskning og evaluering av nytte på e-helseområdet
- Samarbeid med utdanningsinstitusjoner om relevant digital kompetanse
- Samarbeidsmodeller og forutsigbare rammer som legger til rette for en robust e-helsenæring som fremmer innovasjon og bidrar til en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste
- Tydelige krav og godkjenningsordninger for helseteknologi som legger til rette for enklere anskaffelser, økt kvalitet og bedre samhandling i helse- og omsorgstjenesten
- Økt internasjonalt samarbeid, spesielt med EU og Norden på områder som fremmer nasjonale interesser og bærekraftig utvikling nasjonalt og internasjonalt
- Forberede og sørge for at Norge er i samsvar med relevante EU-forordninger, inkludert det europeiske helsedataområdet EHDS (European Health Data Space)
- Finansieringsmodeller og insentiver som gir forutsigbarhet, fremmer utvikling, innføring, innovasjon og samhandling mellom aktørene
- Finansieringsordninger som fremmer bruk av digitale helse- og omsorgstjenester
- Digitaliseringsvennlig regelverk som tilrettelegger for nødvendig deling av helseopplysninger i takt med nye behov og krav, samtidig som taushetsplikten og krav til personvern og informasjonssikkerhet ivaretas

Ved måloppnåelse er samarbeidet mellom aktørene styrket gjennom velfungerende samarbeidsarenaer. Aktørene følger opp felles mål og prioriteringer for å realisere nytte. Bedre koordinering, samarbeid og felles prioriteringer i sektoren gir leverandørene mer forutsigbarhet og økt gjennomføringsevne. Forskningsmiljøene blir systematisk involvert, og vi har fått et bedre kunnskapsgrunnlag for e-helseutviklingen. Det arbeides kontinuerlig og helhetlig for at finansieringsmodeller og regelverk utvikles i takt med behovene som oppstår i og på tvers av sektorer.

⁶ Nasjonal rådsmodell for e-helse, KS sin samstyringsstruktur for digitalisering, de regionale helseforetakenes samarbeid om digitalisering, helsefellesskapene og Skate er eksempler på viktige samarbeidsarenaer.